

NUSIKALTIMŲ, SUSIJUSIŲ SU NETEISĖTA NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APYVARTA, PRADINIO TYRIMO ETAPO PROBLEMATIKA

Asistentė Eglė Latauskienė

Lietuvos teisės universitetas, Teisės fakultetas, Kriminalistikos katedra

Lietuvos teisės universitetas,
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 71 46 11, 71 45 28
Elektroninis paštas krk@ltu.lt

Pateikta 2001 m. rugsėjo 24 d.
Parengta spausdinti 2001 m. spalio 10 d.

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Kriminalistikos katedros doc. dr. **Ryšardas Burda** ir Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Kriminalinės policijos Organizuoto nusikalstamumo tyrimo tarnybos Narkotikų kontrolės valdybos komisaras **Klaidas Kuchalskis**

SANTRAUKA

Neaiškios ekonominės sąlygos, grėsmingai didėjantis nusikalstamumas ir Lietuvos geografinė padėtis sudarė palankias sąlygas neteisėtai narkotikų apyvartai įsigalėti. Pavyzdžiui, 1999 m. buvo užregistruotas 701 su neteisėta narkotikų apyvarta susijęs nusikaltimas, 2000 m. – 926, arba 33 proc. daugiau, o per 2001m. pirmus penkis mėnesius – 446 tokie nusikaltimai [1]. Tačiau tai tik oficiali statistika, visiškai neatspindinti tų nusikaltimų, kuriuos lemia narkotikų vartojimas bei pinigų stygius jiems įsigyti.

Šiame straipsnyje pateikiama nusikaltimų, susijusių su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, tyrimo ypatumų analizė, atlikta pagal baudžiamųjų bylų, iškeltų 1997–2000 m. ir sustabdytų Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 218 straipsnio tvarka (nenustačius kaltų asmenų), empirinio tyrimo duomenis. Šių 125 baudžiamųjų bylų analizė buvo atliekama didžiuosiuose Lietuvos miestuose: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje. Buvo pabandyta atskleisti šių nusikaltimų tyrimo pirminių tardymo veiksmų kriminalistines, procesines, nusikaltimų tyrėjų bendradarbiavimo organizacines, taktines klaidas ir jų padarinius. Autorė pateikia rekomendacijas, kaip tobulinti šių nusikaltimų pradinį tyrimą.

IŽANGA

„Visas šalis veikia pražūtingi narkotikų vartojimo padariniai: sužalota žmonių sveikata, padidėjęs nusikalstamumas, smurtas ir korupcija. Griaunamos kultūros, socialinės ir ekonominės valstybės struktūros, alinami žmogiškieji ir fiziniai ištekliai, kurie galėtų būti panaudoti individo, šeimos ir bendruomenės vystymuisi“ [2].

Ši tema tapo labai aktuali ir skaudi visai visuomenei. Tai paaiškinama tuo, jog grėsmingai daugėja asmenų, vartojančių narkotines arba psichotropines medžiagas, didėja nusikaltimų, susijusių su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, kiekybiniai rodikliai.

Teisingai įvertinus organizuotą nusikalstamumą bei galimybes jį kontroliuoti, matyti, kad tradicinė šių nusikaltimų tyrimo metodika yra neveiksminga. Šiuo metu naudojant šablonines, standartines, dažnai iš sovietmečio perimtas operatyvinės veiklos pajėgas, priemones ir metodus arba bendrąsias nusikaltimų tyrimo metodines rekomendacijas ne tik nepasiekiamas teigiamų rezultatų, bet ir sudaromos sąlygos nusikalstamoms organizacijoms plėtotis bei rengti, vykdyti ir slėpti nusikaltimus.

SĄVOKOS

Šiuo metu vienas iš populiariausių neteisėtos narkotikų apyvartos faktų išaiškinimo būdų – **nusikalstama veika imituojantis elgesio modelis (toliau – NVIEM)** [3]¹. Šios operatyvinės veiklos formos taikymas galėtų sudaryti palankesnes sąlygas atskleisti ir ištirti sunkius ir sudėtingus nusikaltimus, taip pat ir aptariamą rūšies nusikaltimus, tačiau tai ne vienintelis, pakeisiantis kitus, būdas. 1999 m. buvo patvirtinti 75 tokie NVIEM, skirti neteisėtos narkotikų apyvartos faktams ir su jais susijusiems asmenims išaiškinti. Tai sudarė 54 proc. visų Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos užregistruotų NVIEM. 2000 m. patvirtinti 96 NVIEM. 48 iš jų buvo įgyvendinti, o juos įgyvendinus iškeltos 105 baudžiamosios bylos. Per 2001 m. pirmąjį pusmetį užregistruota 100 NVIEM, skirtų šių nusikaltimų faktams atskleisti [4]. Šie skaičiai parodo tokių priemonių taikymo paplitimą, o ne jų įgyvendinimo kokybę.

Kaip jau minėta, NVIEM yra operatyvinės veiklos forma, tačiau kriminalistiniu požiūriu atitinka slaptos taktinės operacijos požymius [5, p. 37]. Ši operacija visada yra iš anksto planuojama, suderinami visų jos dalyvių veiksmai. Kitaip tariant, numatomi visi įvyksiantys tardymo veiksmai, jų atlikimo ypatumai, išsprendžiami kiti organizaciniai klausimai. Nusikalstama veika imituojančio elgesio modelio taikymo faktinis pagrindas – pirminė patikrinta informacija apie asmens nusikalstama veika. O jei pirminė patikrinta informacija nėra tokia pagrįsta, pažeidžiamos žmogaus teisės, NVIEM virsta įstatymo draudžiama provokacija.

Kita vertus, mūsų manymu, NVIEM turi būti įgyvendinamas tik iškėlus baudžiamąją bylą, nes pareigūnai praktinėje veikloje netaiko baudžiamąjį proceso įstatymo ir šiuurkščiau pažeidžia žmogaus teises. Tai aktualu, kai baigus įgyvendinti NVIEM prasideda procesinis įvykio tyrimas laikantis tik Lietuvos Respublikos baudžiamąjį proceso kodekso (toliau – LR BPK) reikalavimų. Savo ruožtu operatyviniai pareigūnai ne visada sugeba operatyvinėje veikloje taikyti baudžiamąjį proceso įstatymą.

PRAKTINĖS PROBLEMOS

Šio straipsnio autorė atliko 1997–2000 m. iškeltų ir pagal LR BPK 218 str. sustabdytų baudžiamųjų bylų analizę. Atliktas baudžiamųjų bylų empirinis tyrimas parodė šiandieninę parengtinio tardymo praktiką atskleidžiant ir tiriant šios kategorijos nusikaltimus tiek visoje Lietuvoje, tiek atskiruose didžiuosiuose jos miestuose.

Lietuvoje, tiek įgyvendinant NVIEM, tiek kitais atvejais nustačius šių nusikaltimų sudėties požymius, susiduriama su įvairiomis teisinėmis, organizacinėmis ir kriminalistinėmis problemomis. Didžiausia iš jų – **įrodymų rinkimas, fiksavimas, paėmimas ir jų vertinimas**. Visa tai atlieka Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tarnybų darbuotojai (kvotos organų pareigūnai ir tardytojai).

Šalies specializuotose narkotikų kontrolės padaliniuose dirba 92 pareigūnai, iš jų 20 – centriname padalinyje. 57 pareigūnai turi aukštąjį išsilavinimą, 23 – aukštesnįjį ir 12 – vidurinį (8 iš jų mokosi aukštosiose mokyklose). Minimų pareigūnų darbo stažas narkotikų kontrolės srityje svyruoja nuo 1 mėnesio iki 22 metų. Vidutinis stažas – apie 2,7 metų (1999 m. – 4 metai), 38 pareigūnų darbo

¹ Nusikalstama veika imituojantis elgesio modelis – tai sankcionuoti, nusikaltimo požymių turintys veiksmai, kuriais stengiamasi apginti svarbesnius valstybės, visuomenės ar asmens interesus (Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 2 str. 2 d.). Šio NVIEM teisėtumą užtikrina generalinio prokuroro arba jo įgalioto generalinio prokuroro pavaduotojo pagal operatyvinės veiklos subjekto motyvumą teikimą sankeija (Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 11 str. 1 d.).

narkotikų kontrolės srityje stažas – tik vieneri metai. Tai sudaro 41 proc. (1999 m. – 17 proc.) visų pareigūnų. Tokia padėtis susiklostė dėl to, kad 2000m. pabaigoje įvyko Lietuvos Respublikos policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Kriminalinės policijos Organizuoto nusikalstamumo tyrimo tarnybos kontrabandos kontrolės padalinių reorganizacija, t.y. specialų pasirengimą turinčių pareigūnų padaugėjo nuo 36 iki 92, tačiau kartu padaugėjo ir tokio pasirengimo neturinčių pareigūnų, nes visi dirbę pareigūnai be atrankos buvo paskirti į naujas pareigas. O dauguma šių asmenų, būdami operatyvinės veiklos subjektai, taiko NVIEM ir pradeda rinkti pirminę tiriamo įvykio medžiagą, kurios didelė dalis tampa įrodymais baudžiamosiose bylose. Tokiu atveju tikslinga organizuoti minimų pareigūnų kvalifikacijos kėlimo kursus, kuriuos gali vesti Lietuvos teisės universiteto mokslininkai.

Siekiant nustatyti ir išsiaiškinti visas nusikaltimų įrodinėtinas aplinkybes pradedama tokių pirminių tardymo veiksmų schema: **asmens sulaikymas, jo krata, objektų apžiūra, specialiųjų žinių panaudojimo formų taikymas** (narkotinių medžiagų ekspertizės arba siekiama operatyviai gauti specialisto išvadas), **įtariamųjų apklausa, kratos jų gyvenamojoje ar negyvenamojoje patalpoje, liudytojų apklausos ir tam tikrais atvejais – asmenų parodymų patikrinimas vietoje, asmens apžiūra.**

Tačiau ši tardymo veiksmų virtinė, kaip rodo baudžiamųjų bylų analizė, praktikoje dažnai atliekama nekokybiškai, neprofesionaliai, pažeidžiant tiek procesinius reikalavimus, tiek kriminalistines rekomendacijas. Dėl šios priežasties po teismo nagrinėjimo baudžiamosios bylos gražinamos papildyti, arba, remiantis LR BPK 218 str., nenustačius asmenų, kuriems gali priklausyti aptiktos narkotinės medžiagos, sustabdomas.

Šis straipsnis pateikia tik dalį parengtinio tardymo tipinių problemų, susijusių su šios rūšies nusikaltimų atskleidimu, pirminių tardymo veiksmų atlikimu, įskaitant ir operatyvinės veiklos formas – NVIEM taikymą. Šiuos nusikaltimų tyrėjų darbo trūkumus galima be didelių pastangų taisyti neapeliuojant nei į didelį darbo krūvį, nei į finansinį nepriteklių.

Trumpai apžvelgsime atskirų tardymo veiksmų ypatumus NVIEM kontekste.

LAIKINASIS ASMENS SULAIKYMAS IR NVIEM

Šis procesinis tardymo veiksmas pasižymi tuo, kad neatidėliotinai suvaržomos žmogaus teisės ir laisvės judėti iki 48 val., siekiant išsiaiškinti nusikalstamo įvykio aplinkybes ir užtikrinti kardomojo kalinimo taikymo taisykles ir sąlygas.

Remiantis šiuo straipsniu, neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta įtariamo asmens sulaikymo teisiniai pagrindai yra:

- a) tiesioginis asmens, darančio nusikaltimą, užklupimas;
- b) tiesioginis liudininkų pranešimas apie daromą nusikaltimą;
- c) narkotinių medžiagų ir kitų nusikaltimo įrankių, priemonių ir pėdsakų, priskirtinų įtariamajam, aptikimas.

Tokiais atvejais asmuo, įtariamasis narkotinių medžiagų įsigijimu, laikymu nešiojimu ir platinimu, yra sulaikomas. Tai atitinka numatytus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 232¹ straipsnio nusikaltimo sudėties požymius.

Asmens sulaikymas turi kitiems tardymo veiksams būdingų ypatumų – įvykio vietos apžiūros ir asmens kratos. Tačiau šiam procesiniam tardymo veiksmui būdingos išskirtinės ypatybės. **Pasi-ruošimas šiam tardymo veiksmui** (įvairiapusiškos informacijos surinkimas, dalyvių instruktažas, kriminalistinių techninių priemonių parinkimas, pvz., vaizdo fiksavimo arba garso įrašo priemonės, kriminalistinio tardytojo lagamino paruošimas ir pan.). **Asmens sulaikymas** daugeliu atvejų priklauso nuo įvykio aplinkos, situacijos, objekto, kuriame yra įtariamasis asmuo, taip pat nuo kitų aplinkybių. Baudžiamųjų bylų analizė parodė, kad **tinkamai neužfiksavus** asmens sulaikymo jo kaltinimui pagrįsti trūksta objektyvių įrodinėtinų aplinkybių, t.y. nepakankamai efektyviai naudojamos vaizdo fiksavimo ir garso įrašymo priemonės.

Tokių tardymo veiksmų kaip liudytojų ar įtariamųjų apklausų metu gauta įrodomoji informaci-

ja ne visada kompensuoja tai, kas prarandama asmenį sulaikant.

Asmenų, įtariamų užsiimant neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, sulaikymo taktikos ypatumai priklauso nuo susiklosčiusių įvykio aplinkybių, kurias galima sąlyginai suskirstyti taip:

I. Narkotinių medžiagų realizavimo vietose:

- a) atliekant įvairias prevencines priemones narkotinių medžiagų pasėliams naikinti;
- b) galimose narkotinių medžiagų transportavimo vietose (geležinkelio stotyse, oro uostuose, Klaipėdos tarptautinėje jūrų perkėloje, pasienio ruože ir pan.);
- c) žmonių susibūrimo vietose (jaunimo pramogų centruose, narkotinių medžiagų vartojimas lindyne, čigonų taboruose ir pan.).

II. Tikrinamos informacijos metu:

a) tikrinant piliečių pranešimus policijos įstaigoms apie nusikaltimus, susijusius su narkotinėmis medžiagomis;

b) realizuojant operatyvinę informaciją (pvz., NVIEM).

Asmens sulaikymo rezultatai priklauso nuo šioje operacijoje dalyvavusių asmenų profesionalumo. Sulaikymo metu pareigūnai turi veikti netikėtai ir ryžtingai, kad būtų išvengta galimo pasipriešinimo arba užkirstas kelias įtariamajam atsikratyti įkalčių – narkotinių medžiagų, įvairių nešulių, rankinių, pinigų ir kitokių daiktų, susijusių su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta.

Sulaikant įtariamąjį negalima pamiršti, kad jis gali būti ginkluotas ir turimu ginklu pasinaudoti. Todėl fizinių asmens sulaikymą tikslinga pavesti specialioms policijos pajėgoms, pavyzdžiui, „Arui“. Tačiau specialių pajėgų veiksmai atskirais atvejais nebūna itin profesionalūs ir operatyvūs (pvz., per ilgai einama į patalpą, todėl nusikaltėliai spėja sunaikinti dalį ar net visas narkotines medžiagas; kartais dėl fizinių jų veiksmų būna sunku nustatyti aplinkybes).

Asmens sulaikymas pritaikius NVIEM gali turėti ir tokių neigiamų padarinių kaip kriminalinės policijos pareigūnų atliekamas šis procesinis tardymo veiksmas nedalyvaujant tardytojui ar prokuroriui (išskyrus Vilniaus m.) arba nesuderinus su jais veiksmų, kurių metu būtų užtikrintas pirminis įrodymų informacijos paieškos procesas nepažeidžiant baudžiamojo proceso normų. Kita vertus, vienintelis tikslas, kurio siekiama sulaikant asmenį, – aptikti ir paimti narkotines medžiagas. Kitos nustatinėjamos baudžiamojo proceso ir kriminalinių rekomendacijų įrodinėtinos aplinkybės paprastai pamiršamos. Pažymėtina, kad šių baudžiamųjų bylų sėkmė priklauso nuo teisingai užfiksuotų duomenų apie asmens sulaikymą ir jo rezultatus. Todėl į asmens sulaikymą būtina kviešti kriminalistikos specialistą².

ASMENS KRATA IR OBJEKTŲ APŽIŪRA

Sulaikius asmenį tiesiogiai atliekami šie tardymo veiksmai: **asmens krata ir objektų** (įvykio vietos, transporto priemonių, nusikaltimo dalyko, kitų objektų, pvz., piniginių vienetų, naudojamų taikant NVIEM bei atliekant narkotinių medžiagų pirkimo operaciją) **apžiūra**.

Asmens kratos esmė – nusikaltimo įrankių, nusikalstamu būdu gautų arba įgytų daiktų arba vertybių, taip pat kitų daiktų arba dokumentų, galinčių turėti reikšmės bylai, prievartinio pobūdžio paieška.

Atliekant asmens, įtariamo užsiimant neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, kratą narkotinių medžiagų gali būti aptikta jo rankose, daiktuose ir nešuliuose, esančiuose prie jo, taip pat įtariamojo kūno ertmėse.

Baudžiamųjų bylų analizė atskleidžia tokius šio tardymo veiksmo trūkumus:

Pirma, pažeidžiama jos atlikimo procesinė tvarka. Baudžiamojo proceso įstatyme nurodyta, kad šį tardymo veiksmaž įmanoma atlikti tik iškėlus baudžiamąją bylą, tačiau asmens kratos protokolai, surašyti iki šio procesinio sprendimo priėmimo, patvirtina baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimo faktus [12].

² Apie jų reikšmę ir vaidmenį tardymo veiksmų ir taikant NVIEM metu straipsnyje dar bus kalbama.

Tokią praktiką reikia baigti. Neiškėlus baudžiamosios bylos, asmens kratos atlikti negalima. Iki baudžiamosios bylos iškėlimo rekomenduojama taikyti Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 268 straipsnį „Asmens apžiūra ir daiktų patikrinimas“, o šio veiksmo eigą ir rezultatus surašyti protokole. Taip būtų išvengta baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų, o asmens apžiūros ir daiktų patikrinimo protokolais remiantis LR BPK 74 straipsniu „[rodymai] būtų kaip įrodymas baudžiamojoje byloje“.

Taigi šio tardymo veiksmo atlikimo teisinį pagrindą visada lemia baudžiamosios bylos iškėlimo faktas, tačiau jo efektyvumas nuo šių aplinkybių nepriklauso, o tai sukelia nemažai teorinių ir praktinių diskusijų.

Antra, atliekant asmens, kuriam iškelta baudžiamoji byla, kratą ne visada kokybiškai ir teisingai fiksuojama šio tardymo veiksmo eiga ir rezultatai. Antai protokole „pamirštama“ užfiksuoti narkotinių medžiagų aptikimo vietą, neaiškiai apibūdinamas radinys ir jo pakuotė, slėpimo būdas. Be to, dažnai pareigūnai patys sunaikina įkalčius (pvz., pirštų antspaudus, nes dirba neprofesionaliai ir nepasirūpina jų išsaugojimu) [13]. Dar viena klaida – narkotinių medžiagų aptikus ne pas asmenį, o prie jo esančiuose daiktuose, nešuliuose, protokole minimas tik asmuo.

Asmenų, užsiimančių neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, sulaikymas ir jų krata turi užkirsti kelią tokiems asmenims atsikratyti įkalčių, tačiau, jeigu to padaryti nepavyksta, privaloma *įvykio vietos, transporto priemonės arba kitų patalpų apžiūra*.

APŽIŪRA

Atskleidžiant ir tiriant nusikaltimus vietos apžiūra atlieka didelį vaidmenį, nes jos metu surenkama pirminė įrodomoji informacija apie padarytą nusikaltimą ir jį padariusį asmenį. Tobulėjant šiuolaikiniam technikos pasauliui plečiasi ir įvykio vietos apžiūros pažintinės galimybės. Padaugėjęs įvykio vietoje paliekamų materialių pėdsakų, padaugėjo kriminalinės technikos priemonių pėdsakams surasti, fiksuoti, paimti bei juos tirti.

Taigi įvykio vietos apžiūros pažintinės galimybės leidžia nustatyti naujus faktinius duomenis apie nusikaltimo sudėties požymius, apibūdinti nusikaltimų, susijusių su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, veiksmus.

Tačiau, kaip teigia baudžiamųjų bylų analizė, asmenys, tiriantys su narkotikais susijusias bylas, įvykio vietos apžiūros reikšmės neįvertina: *pirma*, neatlieka įvykio vietos apžiūros ir faktinius duomenis apie nusikaltimo aplinką, įvykio aplinkybes ir situaciją kaupia ne rinkdami ir vertindami materialius pėdsakus, o apklausdami liudytoją arba įtariamąjį; *antra*, įvykio vietos apžiūrą atlieka, tačiau nesurenka visos įrodomosios informacijos. Per tokias įvykio vietos apžiūras dažniausiai paviršutiniškai susipažįstama su aplinka, kurioje padarytas nusikaltimas, užfiksuojamos tik atskiros lokaliai ir pavienės detalės, kitų kriminalistiškai reikšmingų aplinkybių paieška paliekama „likimo valiai“.

Neabejotina, kad įvykio vietos apžiūros rezultatai – svarbus kriminalistinės informacijos ir įrodinėjimo šaltinis. Siekiant tai patvirtinti visada būtina išsiaiškinti įvykio vietos aplinką (padėtį), t.y. surinkti duomenų apie terpę, kurioje įvyko tiriamasis įvykis.

Baudžiamųjų bylų analizė parodė, kad tokių įvykio vietos apžiūrų atvejais kaip narkotinių medžiagų gaminimas, jų įsigijimas, laikymas, transportavimas ir realizavimas (platinimas) nustatomi įvykio kaltininko nusikalstamiems veiksams priskirtini objektai ir pėdsakai, o pati nusikaltimo vietos aplinka fiksuojama rečiau. Pavyzdžiui, užfiksavus narkotinių medžiagų gamybos ir laikymo faktus dėmesys sutelkiamas tik šiems veiksams užfiksuoti, tačiau neišsiaiškinama, kokioje aplinkoje šie veiksmai vyko. Jeigu tai standartinis butas, dažnai aprašoma tik virtuvė arba vienas kambarys, kuriame buvo aptikta narkotinių medžiagų, o patalpos – balkonų, tamsių kambarių, vonios ar tualetų – padėtis nenurodoma [14; 15].

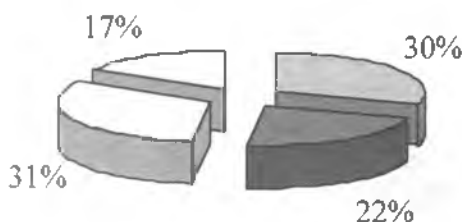
Tiriant nusikaltimą, įvykio vietos apžiūros metu neužtenka tik fiksuoti jo pėdsakus arba kitus daiktinius įrodymus, nors šis nusikaltimo tyrimo etapas turi tiesioginę įrodomąją vertę. Nusikaltimas turi būti įvertinamas tokia tvarka: pirmiausia randami ir ištiriami daiktiniai įrodymai, stengiamasi sužinoti visas nusikaltimo objektyviasias aplinkybes.

Baudžiamųjų bylų analizė parodė, kad šiuo metu Lietuvoje, atliekant įvykio vietos apžiūras, susijusias su neteisėtais narkotinių medžiagų apyvartos veiksmais, siekiama rasti, užfiksuoti ir paimti tokius materialius pėdsakus arba kitus daiktinius įrodymus, kurie patvirtina nusikaltimo objektyvias aplinkybes (pvz., nusikaltimo padarymo būdą, priemones, vietą ir pan.). Kitaip tariant, pažintinė įvykio vietos apžiūros funkcija apsiriboja tik objektyvių įvykio aplinkybių paieška ir įvertinimu, tuo tarpu nusikaltimo kaltininko asmenybės požymių atskleidimas perkeliamas į tolesnį nusikaltimo tyrimo etapą.

Tokia padėtis susiklostė dėl vyraujančios nuomonės, jog vietos apžiūros metu galima procesiškai įtvirtinti tik materialius pėdsakus. Tačiau įvykio vietos apžiūros metu tiek tardytojas arba kvotėjas, tiek prokuroras, analizuodamas materialių pėdsakų susidarymo mechanizmus, turi galimybę gauti žinių apie nusikaltimo kaltininko psichologinę veiklą (pvz., tikslus, motyvus). Nepasinaudojimas tokiomis pažintinėmis galimybėmis įvykio vietos apžiūros metu sustabdo pradėto tirti nusikaltimo įrodinėtinių aplinkybių nustatymą arba jį komplikuoja. Būtina pabrėžti, kad bendruosius arba specialiuosius nusikaltimo subjekto požymius, priklausomai nuo jo užimamos visuomenėje padėties, intelektualinių sugebėjimų, igūdžių, gali atspindėti tiek kokybiniai, tiek kiekybiniai materialūs pėdsakai.

Apibendrinant galima pasakyti, kad šių nusikaltimų baudžiamųjų bylų empirinis tyrimas atskleidė šiuos įvykio vietos apžiūros trūkumus (žr. 1 diagramą).

1 diagrama. Įvykio vietos apžiūros trūkumai ir klaidos

- Neišsamiai užfiksuojama įvykio vietos aplinka, vietovė, uždaros patalpos objektų vieta
- Nekokybiškai apžiūrimi, aprašomi protokole bei paimami rasti ir užfiksuoti objektai
- Ribotai naudojamos arba vis išškai nenaudojamos vaizdo fiksavimo techninės priemonės
- Neatliekama įvykio vietos apžiūra

Baudžiamųjų bylų duomenys parodė ir įvykio vietos apžiūros trūkumų pašalinimo tendencijas. Pavyzdžiui, iki 1999 m. įvykio vietos apžiūra nebuvo plačiai atliekama. Nusikaltimų, susijusių su narkotinių medžiagų neteisėtu įsigijimu, laikymu, gaminimu, transportavimu, aplinka ir joje esantys pėdsakai arba daiktai buvo fiksuojami asmens kratos protokoluose, tarnybiniuose pranešimuose, svėrimo, paėmimo aktuose, kituose dokumentuose. Taip buvo pažeidinėjamas baudžiamojo proceso įstatymas. Be to, tokių rašytinių dokumentų informacija iškraipydavo įvykio detales, nusikaltimo faktinės aplinkybės likdavo neįrodytos. Šiuo metu padėtis pasikeitusi -- nusikaltimo, susijusio su narkotinėmis medžiagomis, procesinis tyrimas pradėdamas nuo įvykio vietos apžiūros.

EKSPERTIZĖS IR SPECIALISTO IŠVADOS

Norint kvalifikuoti nusikalstamą veiką neužtenka aptikti, užfiksuoti ir paimti narkotines medžiagas. Būtina šias medžiagas **identifikuoti arba nustatyti grupinę (rūšinę) jų priklausomybę, kitaip tariant, tiesiogiai taikyti specialias žinias.** „Specialiosios žinios – tai gilios mokslo, technikos ar bet kurios kitos žmogiškosios veiklos srities žinios, įgytos išsilavinimo arba specialaus studijavimo, arba profesinės veiklos dėka, naudojamos įrodomajai ar kitai informacijai, būtina nusikaltimui iširti, gauti“ [6, p. 128].

Nusikaltimų, susijusių su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, tyrėjai, taikydami specialias žinias, išsiaiškina narkotinių medžiagų kilmės, kokybės ir kiekybės ypatumus. Tai – objektyvus pagrindas iškelti baudžiamąją bylą ir vykdyti tolesnį baudžiamąjį persekiojimą.

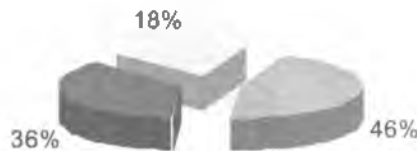
Šiandieninė Lietuvos narkotinių medžiagų neteisėta rinka yra margaspalvė, todėl šių nusikaltimų dalyko nustatymas ir identifikavimas – svarbi įrodinėtina aplinkybė [7, p. 140].

Pagal LR BPK šiuo metu mūsų valstybėje yra taikomos tokios specialių žinių formos kaip ekspertizė (85, 207–217 str.); specialisto išvada ir jo dalyvavimas atliekant tardymo veiksmus (84², 152¹ str.); revizija (84³, 206², 206³ str.) ir patikrinimas (84¹, 206¹ str.). Nusikaltimuose, susijusiuose su narkotinėmis medžiagomis, vyrauja tik ekspertizė ir specialisto išvada.

Šiuo metu cheminis narkotikų tyrimas atliekamas 5 kriminalinės policijos Kriminalistinių ekspertizių tyrimo tarnybos laboratorijose: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Marijampolėje. Universalus narkotinių ir psichotropinių medžiagų cheminis tyrimas atliekamas tik Vilniuje, kituose keturiuose miestuose tiriamos tik augalinės kilmės narkotinės medžiagos. 2000 m. iš viso atliktos 1785 narkotinių medžiagų ekspertizės ir gautos specialisto išvados (1999 m. – 1684). Didžioji visų šių tyrimų dalis (82 proc.) atlikta Vilniaus laboratorijoje, kurioje dirba tik 4 ekspertai. Dėl tokio didelio specialistų darbo krūvio nutrūksta operatyvios pirminės įrodomosios informacijos rinkimo darbas.

Remiantis baudžiamųjų bylų analizės duomenimis galima daryti išvadą, kad paruošiant ir pateikiant tardymo veiksmų metu rastus ir paimtus objektus praktinėje nusikaltimų atskleidimo ir tyrimo veikloje susiduriama su tokiomis problemomis (žr. 2 diagramą).

2 diagrama. Specialių žinių taikymo problemos

- Pavėluotas kriminalistinių objektų pateikimas ekspertizei atlikti arba specialisto išvada gauti
- Nekokybiškas objektų fiksavimas ir paėmimas
- Pareigūnų, atliekančių tardymo veiksmus, kvalifikacija ir profesionalumas

Autorės nuomone, tokia praktika, kai įvykio vietos apžiūros metu narkotinių medžiagų kilmės klausimus bando spręsti patys operatyviniai darbuotojai, yra nepriimtina [8, p. 25]. Kyla klausimas: kokią reikšmę turės jų atlikti įvairių spalvinių reakcijų testų tyrimai? Atsakymas į klausimą susideda iš dviejų dalių: 1) įvykio vietos apžiūros metu būtų galima taikyti spalvinius reakcijų testus narkotinėms medžiagoms diagnozuoti, tačiau būtina išspręsti tokių testų teisinio reguliavimo klausimus (pvz., jų naudojimo ir galiojimo sertifikatai, taisyklės); 2) atlikti įvairius operatyvius tyrimus įvykio vietos apžiūros ar kitų tardymo veiksmų metu privalo tik **ekspertai specialistai**, o ne nusikaltimą atskleidžiantys ir tiriantys pareigūnai [9, p. 88]. Šie asmenys padėtų nusikaltimų tyrėjams surastus objektus, pėdsakus tinkamai ir profesionaliai užfiksuoti, apžiūrėti, pasverti, supakuoti ir paimti. Specialistai įvykio vietos apžiūros arba kratos metu galėtų pasinaudoti specialiomis žiniomis bei kriminaline operatyviąja technika ir pateikti išvadas dėl narkotinių medžiagų kilmės, kokybės ir kiekio [10] bei apskritai dėl visų įmanomų įvykio aplinkybių (pvz., pinigai, už kuriuos buvo perkama narkotinių medžiagų, paimami ir fiksuojami įvykio vietos apžiūros protokole). Pinigai dažniausiai būna ištepti nematomais dažais arba fluorescuojančiais milteliais. Specialistas turėtų pateikti išvadą apie tai, ar minėtas asmuo turėjo kontaktą su pinigais ar ne, prireikus paimti ant narkotinės medžiagos pakuotės esančius pirštų atspaudus, kurie po ekspertinio tyrimo bus įrodymai baudžiamojoje byloje. Kaip matyti, šio baudžiamojo proceso dalyvio vaidmuo yra svarbus. Jis užtikrina operatyvų ir efektyvų pirmi-

nės informacijos paieškos procesą, o patį nusikalstamo įvykio tyrimą nukreipia teisinga linkme.

Baudžiamųjų bylų analizė atskleidė ir tokius neigiamus specialių žinių taikymo atvejus kaip pavėluotas teismo medicininės, biologinės, narkologinės ekspertizės paskyrimas ir atlikimas. Remiantis šių specialistų išvadomis pagrindžiami ir įrodomi asmens neteisėti veiksmai, susiję su narkotinių medžiagų įsigijimu, laikymu ir gaminimu, tačiau nusikaltimų tyrėjai jų išvadomis įrodinėjimo procese pasinaudoti nemoka.

APKLAUSOS

Minėtų tardymo veiksmų metu gauta informacija apibūdina nusikalstamo įvykio objektyvias aplinkybes, o nusikaltimo kaltininko asmenybė ir jo konkretūs neteisėti veiksmai įvertinami apklausiant *įtariamąjį arba liudytoją*.

Pagrindinis apklausos tikslas – išsamūs ir teisingi asmens parodymai. Tačiau asmens, įtariamo nusikaltimu, susijusiu su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, apklausa yra sudėtinga ir savita. Šios apklausos sėkmė priklauso nuo kelių veiksnių: *pirma*, įtariamojo socialinės padėties; *antra*, praėjusio laiko tarpo nuo nusikaltimo atskleidimo iki asmens sulaikymo ir jo apklausos; *trečia*, įtariamo asmens nusikalstamos veikos pobūdžio (pvz., narkotinių medžiagų platinimo, gaminimo, įsigijimo ir pan.); *ketvirta*, nusikaltimų tyrėjų profesionalumo, darbo įgūdžių ir patirties, nusikaltimų, ypač susijusių su narkotikais, atskleidimo ir tyrimo srityje; *penkta*, susiklosčiusios tardymo situacijos.

Baudžiamųjų bylų analizė parodė, kad didžioji dalis nusikaltimų tyrėjų, atlikdami šį tardymo veiksmą, daro įvairaus pobūdžio kriminalistinių taktinių ir procesinių klaidų. Įtariamųjų apklausos šabloniškos, gauta informacija neišsami, nusikaltimo aplinkybės neišsamios ir nekonkrečios. Pavyzdžiui, apklausiant asmenį, įtariamą narkotinių medžiagų įsigijimu, gaminimu, laikymu ir nešiojimu, ne iki galo išsiaiškinamos šių medžiagų įsigijimo aplinkybės; apklausiamas asmuo tvirtina pats gaminęs narkotines medžiagas, bet medžiagų gamybos proceso detalės nenustatomos; siekiant išsiaiškinti bendrininkų vaidmenį nusikaltimo metu apsiribojama abstrakčiais paaiškinimais, nepateikiama papildomų klausimų [15; 16; 17; 18]. Dėl šių klaidų nusikaltimas atskleidžiamas ir ištiriamas nevisapusiškai, paviršutiniškai ir neefektyviai.

Asmenų, įtariamų padarius šiuos nusikaltimus, apklausa, mūsų nuomone, pasižymi bent dviem specifinėmis ypatybėmis: *pirma*, ji būna atliekama tuo metu, kai asmeniui prasideda abstinencijos sindromas arba jis šį sindromą simuliuoja; *antra* – tai įslaptintų liudytojų parodymų, kaip vieno iš apklausos taktinių būdų, panaudojimas apklausiant įtariamuosius.

Pirmuoju atveju prieš ruošiantis atlikti tokio asmens apklausą būtina išsiaiškinti, kada jis pasutinį kartą vartojo narkotines medžiagas, be to, nusikaltimų tyrėjai tokį asmenį ir jo elgesį turi mokėti atpažinti ir bandyti su juo profesionaliai bendrauti. Į tokio asmens apklausas tikslinga kviestis specialistų (pvz., psichiatrų, narkologų), kurie turėtų užtikrinti sėkmingą apklausos atlikimo tvarką. Antroju atveju panaudojami įslaptintų liudytojų apklausų rezultatai skatinant įtariamąjį pateikti teisingus parodymus.

Analizuojant įtariamųjų asmenų apklausas pastebima viena vyraujanti problema – įslaptintų asmenų parodymų taikymas ir panaudojimas baudžiamajame procese. Ji vyrauja ir kituose moksliniuose veikaluose [11, p. 13]. Policijos arba kitos teisėsaugos institucijos darbuotojo, kaip liudytojo, duodami parodymai vertinami skeptiškai ir kritiškai. Šios požiūrio ištakos glūdi pačiuose policijos pareigūnų veiksmuose. Baudžiamųjų bylų tyrimo duomenimis, šių asmenų veiksmai ne visada būna profesionalūs, susiklosto sąlygos ir aplinkybės neteisėtiems jų veiksams [19; 20].

Svarbus ir daug problemų keliantis baudžiamojo persekiojimo etapas bei informacijos, gautos operatyviniais veiksmais, panaudojimas įtariamųjų bei liudytojų apklausose, nors Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje „Informacijos panaudojimas“ pasakyta, jog „operatyviniais veiksmais gauta informacija gali būti atskleista teismo procese, iš anksto gavus generalinio prokuroro arba jo įgalioto generalinio prokuroro leidimą“. To paties straipsnio 2 dalyje kalbama apie tokios informacijos panaudojimą Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo tvarka ir apie jos įrodomąjį statusą. Nusikaltimų, susijusių su narkotinėmis medžiagomis atvejais, tokia in-

formacija panaudojama paviršutiniškai. Galima numanyti, kad taip yra dėl pareigūnų, tiriančių su narkotikais susijusius nusikaltimus, bendradarbiavimo trūkumų.

Įtariamųjų apklausų protokolų analizė atskleidė trūkumus, susijusius su įrodinėtinių aplinkybių nustatymu. *Pirma*, įtariamiems asmenims pateikti klausimai išnagrinėtose apklausose yra standartiniai ir neišsamūs. Todėl nusikaltimų tyrėjams rekomenduotina kruopščiau ruošti įtariamųjų apklausai, preliminariai išsiaiškinti klausimų, būtinų įrodymams gauti, apimtį ir nepamiršti atsižvelgti į tuo metu susiklosčiusią tardymo situaciją. *Antra*, taikoma labai maža apklausos taktinių būdų. Vyrauja laisvo pasakojimo forma įterpiant vos vieną patikslinantį arba papildantį klausimą. Netaikomi kiti apklausos taktiniai būdai – daiktinių įrodymų, dokumentų, nusikaltimo dalyko ar kitos įrodomosios informacijos pateikimas apklausos metu. Esant konfliktinėms apklausos situacijoms apsiribojama standartine apklausos tvarka, nesiekiami sumažinti įtampas bei gauti ir įtvirtinti teisingus parodymus.

KRATA PATALPOSE

Nusikaltimų, susijusių su narkotikais, pėdsakų ir kriminalistinių objektų arba daiktinių įrodymų paieškai įtakos turi kitas svarbus ir neatidėliotinas tardymo veiksmas – *krata įtariamo asmens gyvenamosiose arba negyvenamosiose patalpose*.

Bendrosios šio tardymo proceso taisyklės visiems gerai žinomos ir stengiamasi jų laikytis. Tačiau šio veiksmo taktinės taisyklės ir rekomendacijos nusikaltimų tyrėjų kasdienėje veikloje taikomos neveiksmingai. Analizuojant protokolus susidaro įspūdis, kad šis tardymo veiksmas dažniausiai atliekamas **tik formaliai**. Visiškai ignoruojami principai kratą atlikti operatyviai ir laiku [15; 21; 22; 23]. Tokių kratų protokolai, kuriuose užfiksuoti rasti ir paimti kriminalistiniai objektai arba daiktiniai įrodymai, ne tik verti kritikos, bet ir prieštarauja LR BPK nustatytiems reikalavimams. Antai šiuose procesiniuose dokumentuose neatsispindi objektų aptikimo, paėmimo ir slėpimo aplinkybės, nenurodoma kratos vieta, konkrečių daiktų vieta, jų matmenys ir pan. Tačiau, jei protokoluose fiksuojamos minimos aplinkybės, pažeidžiamas kratos eigos ir rezultatų surašymo protokole *nuoseklumo principas*. Iš pradžių minimi rasti ir paimti daiktai arba kriminalistiniai objektai, paskui jų aptikimo vieta ir būdai, o turi būti atvirkščiai.

Daiktų ir objektų, susijusių su šios rūšies nusikaltimais, aptikimas ir fiksavimas tiesiogiai daro įtaką asmens, įtariamo padarius nusikaltimą, įrodinėtinių aplinkybių nustatymui. Teisingai užfiksuota šio tardymo veiksmo eiga ir rezultatai panaikina nusikaltimų tyrėjų neteisėto elgesio šio veiksmo metu prielaidas. Antai pasitaiko atveju, kai per kratą aptikti objektai fiksuojami įvykio vietos apžiūros protokole [24].

Nagrinėjant šios kategorijos baudžiamąsias bylas galima pastebėti ydingą parengtinio tardymo praktikos tendenciją – iš pagrindinės baudžiamosios bylos išskirti kitas baudžiamąsias bylas dėl neteisėto narkotinių ir psichotropinių medžiagų įsigijimo. Tokiose bylose, drašiai galima teigti, **parengtinis tardymas vyksta formaliai**. Analizuojamose baudžiamosiose bylose vyrauja kopijuoti tam tikrų tardymo, procesinių veiksmų protokolai, dokumentai. Tardytojas atskiru pavedimu formaliai įpareigoja kriminalinės paieškos pareigūnus atlikti operatyvinės paieškos veiksmus, kurių tikslas – nustatyti įtartinus asmenis, užsiimančius neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta. Kitas baudžiamosios bylos dokumentas – nutarimas sustabdyti parengtinį tardymą byloje motyvuojant standartiniu teiginiu: „Nenustačius nusikaltimą padariusių asmenų“. Tokiais atvejais vadovaujamosi LR BPK 149 straipsnio 3 dalies nuostatomis: „Išskirti bylą leidžiama tik tais atvejais, kada tai būtina reikalinga, **jeigu tat neatsiliepia bylos ištyrimo bei išsprendimo visapusiškumui, pilnumui ir objektyvumui**“. Tačiau šiais įstatymo teiginiais parengtinio tardymo metu piktnaudžiaujama, nes neišsiaiškinus ir neišrodžius bylos faktinių aplinkybių, susijusių su **narkotinių medžiagų įsigijimo** šaltinio reikšmingomis aplinkybėmis, nusikaltimo negalima traktuoti kaip **visapusiškai, iki galo ir objektyviai** ištirto.

Šio tyrimo analizė atskleidė šiandieninę visuomenei pavojingų veiksmų, susijusių su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, tyrimų padėtį. Tokia susiklosčiusi tardymo praktika sudaro sąlygas šių nusikaltimų pradinio tyrimo etapo klaidoms ir trūkumams plėtotis, iškraipo ikiteisminio tyrimo principus, esmę. Dėl to neišaiškinami nusikaltimai, nenustatomi kaltininkai, plinta visuomenei pavojingas reiškinys – narkomanija.

IŠVADOS

Nusikaltimų, susijusių su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta, ikiteisminio tyrimo praktika daro įtaką šių nusikaltimų atskleidimo ir tyrimo pirminės įrodomosios informacijos paieškai, apimančiai operatyvinės veiklos formų ir metodų bei pirminių tardymo veiksmų atlikimo tandemą.

Atskleisti šios rūšies nusikaltimus klasikinėmis ir tradicinėmis teisinėmis priemonėmis ne visada įmanoma, todėl būtini nauji kompleksiniai teisiniai veiksmai. Taikant NVIEM sparčiau pradėta atskleisti su narkotinėmis medžiagomis susijusius nusikaltimus, tačiau kartu paaiškėjo šio modelio organizaciniai, taktiniai ir teisiniai trūkumai, kuriuos lemia netinkamas teisėsaugos institucijų pareigūnų, tiriančių su narkotikais susijusius nusikaltimus, profesinis pasiruošimas. Taigi:

- taikant NVIEM didėja veiksmų, skirtų atskleisti ir ištirti aptariamose rūšies nusikaltimus. Tačiau taikyti jį kiekvienu konkrečiu atveju ne visada efektyvu arba būtina;

- pritaikius operatyvinės veiklos formas ir metodus **pirminių tardymo veiksmų schema, atsižvelgiant į susiklosčiusią padėtį**, turi būti tokia: asmens sulaikymas, asmens krata (asmens apžiūra ir daiktų patikrinimas pagal LR ATPK 268 str.), įvykio vietos (transporto priemonės) apžiūra, specialių žinių formų taikymas ir lyginamųjų pavyzdžių paėmimas (ekspertizės paskyrimas arba specialisto išvados gavimas), įtariamojo ir liudytojų apklausos, jų parodymų patikrinimas vietoje, kratos patalpose, turto areštavimas;

- rekomenduojama, taikant NVIEM ir atliekant pirminius tardymo veiksmus, aktyviau bendradarbiauti su kriminalistais specialistais arba su kitais tam tikros srities žinovais bei veiksmingiau panaudoti technines priemones;

- neapsiriboti standartiniais klausimais ir įrodinėtinių aplinkybių paieška atliekant proceso dalyvių apklausas. Tokių asmenų parodymų išsamumą užtikrina kruopštus pasiruošimas jų apklausai;

- periodiškai kelti praktinių policijos ir kitų teisėsaugos institucijų darbuotojų kvalifikaciją mokymo įstaigų (pvz., Lietuvos teisės universiteto) ir Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos organizuojamuose kvalifikacijos kėlimo kursuose.

LITERATŪRA

1. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro statistiniai duomenys // <http://www.nplc.lt>.
2. Jungtinių Tautų deklaracija dėl narkotikų poveikio mažinimo pagrindinių principų. 1998.
3. 1997 m. gegužės 22 d. Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas Nr. VIII-222 // Valstybės žinios. 1997. Nr. 50-1190 (su pakeitimais).
4. Lietuvos Respublikos policijos departamento prie VRM KP ONTT Narkotikų kontrolės valdybos ataskaitos duomenys. – Vilnius, 2001.
5. Burda R. Kriminalistikos taktika. – Vilnius, 2001.
6. Juškevičiūtė J. Specialių žinių panaudojimas tiriant nusikaltimus: būklė ir perspektyvos: daktaro disertacija. – Vilnius, 1998.
7. Pečkaitis J. Narkotinės ir psichotropinės medžiagos kaip nusikaltimo dalykas // Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 2000. T. 15 (7).
8. Policijos departamento prie VRM KP KNTT kriminalinės informacijos biuletenis Nr. 7. – Vilnius, 2000.
9. Malevski H. Specialistas kriminalistas įvykio vietos apžiūroje // Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius, 1998. T. 9 (1).
10. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2000 m. liepos 11 d. įsakymas Nr. 299/391 dėl „Narkotinių ir psichotropinių medžiagų, aptiktų nelegalioje apyvartoje, nedidelio kiekio ir stambaus masto rekomendacinės lentelės“ // Valstybės žinios. 2000. Nr. 58-1741.
11. Goda G. Kaltinamojo teisė duoti klausimus kaltinimo liudytojams kaip žmogaus teisė // Teisė. 2000. Nr. 36.
12. Baudžiamoji byla Nr. 52-1-138-99.
13. Baudžiamoji byla Nr. 50-1-419-97.
14. Baudžiamoji byla Nr. 52-3-830-97.
15. Baudžiamoji byla Nr. 50-1-2766-96.
16. Baudžiamoji byla 50-1-144-97.

17. Baudžiamoji byla 30-1-960-99.
18. Baudžiamoji byla Nr. 20-1-518-99.
19. Baudžiamoji byla Nr. 52-3-707-96.
20. Baudžiamoji byla Nr. 52-1-502-99.
21. Baudžiamoji byla Nr. 50-1-1487-97.
22. Baudžiamoji byla Nr. 52-3-843-98.
23. Baudžiamoji byla Nr. 52-1-713-98.
24. Baudžiamoji byla Nr. 52-1-916-99.

PROBLEMS OF AN INITIAL STAGE OF INVESTIGATION OF CRIMES CONNECTED TO ILLEGAL REVOLUTIONS OF NARCOTIC SUBSTANCES

Assistant Eglė Latauskienė
Law University of Lithuania

SUMMARY

This clause is devoted to questions of investigation of crimes connected to drugs. As the investigation practice shows, the problems of investigation of this kind a crime begin with accomplishment initial investigation action or operative measure.

In Lithuania the effective way of disclosing a crime, connected to drugs, is model of imitation criminal activity. However, not always officials of a consequence and operative activity, professional this measure to lead that are not disappear all evidences of incident or illegal bargain of drugs.

In clause all circle initial investigation action and mistake, problem of their performance is submitted. For example, in investigation practice one of problems – at detention suspected, the personal search or personal survey it should be carried out. The accomplishment these investigation action, in many respects depends on a stage of excitation criminal business on a basis of the law. The large problems are connected to surveys a place of incident: survey to be carried out not in details, without participation of the expert, not all details of a crime are described in the protocol and so on.

The actual basis of excitation criminal business is detection of narcotic substances and their identification, diagnostics. The identification of drugs is an application of special knowledge, which by the legal forms are – examination and conclusion of the expert. To investigation practice, tactics of assignment these action to be carried out with some lacks. About it to be spoken in clause. By one of sources of the primary information about a crime is investigation action – interrogation of the witnesses and suspected. Lacks and the analysis of this action too submitted in this clause.

In clause the conclusions are made: all lacks and problems of investigation of crimes connected to drugs to be made from behind competence of the officials, which are investigate this illegal action in Lithuania, after it is necessary for them a qualification rate on investigation and disclosing of these crimes.

